

Faculteit der
Sociale
Wetenschappen

Residentiële jeugdhulp: Wat, voor wie & sleutels tot succes

Regionale raadsbijeenkomst FoodValley
Lunteren - 29 januari 2020

Annemiek Harder – harder@essb.eur.nl

Quiz: Ja of nee?

1. Van alle jeugdigen die gebruik maken van jeugdhulp in NL maakt $\pm 25\%$ gebruik van residentiële jeugdhulp ONJUIST; is $\pm 5\%$
2. Een gevolg van ambulantisering is dat jeugdigen in residentiële jeugdhulp ernstige en complexe problemen laat zien
3. Van alle jeugdigen in de residentiële jeugdhulp zit $\pm 20\%$ in gesloten hulp (Jeugdzorg Plus) ONJUIST; is $\pm 8\%$
4. Een goede behandelrelatie van jeugdigen met hulpverleners in residentiële jeugdhulp is een belangrijke sleutel tot succes

24 uren jeugdhulp: 'Zo thuis als mogelijk'

- 'In de eerste plaats moeten we er naar toe ontwikkelen dat steeds meer kinderen gewoon thuis kunnen opgroeien. Als kinderen alsnog niet meer thuis kunnen wonen, verdient het de voorkeur om ervoor te zorgen dat ze zo veel mogelijk als thuis of kleinschalig, gezinsgericht en zo mogelijk binnen het eigen netwerk worden opgevangen. Dat de begeleiding gericht is op het bieden van perspectief. Langdurig verblijf in een grote instelling is voor geen enkel kind goed.'
(Actieprogramma Zorg voor de Jeugd, p. 11)

Wat is residentiële jeugdhulp niet...

.. in de huidige, Nederlandse/ Westerse context?

Kindertehuis

Weeshuis

Internaat

Erasmus

Wat is residentiële jeugdhulp wel?

(open) residentiële leef-/behandelgroepen

Gesloten jeugdzorg instellingen

Continuum jeugdhulp: van licht naar zwaar

Jeugdhulp zonder verblijf		Jeugdhulp met verblijf (uithuisplaatsing)		
Generalistisch	Specialistisch			
Hulp door wijk- of buurtteam	Ambulante/poliklinische (jeugd)hulp en jeugd ggz	Pleegzorg	Leef- /behandel- groepen	Gesloten jeugdzorg
Advisering door Centrum voor Jeugd en Gezin	Thuishulp/ (intensieve) gezinsbegeleiding	Gezinshuis	Kamertraining (KTC) / begeleid kamer wonen	Kinder- en jeugd- psychiatrische kliniek
	Daghulp	Logeerhuis		
	Jeugdhulp via school	Zorgboerderij met verblijf		
	Zorgboederij als dagbesteding			

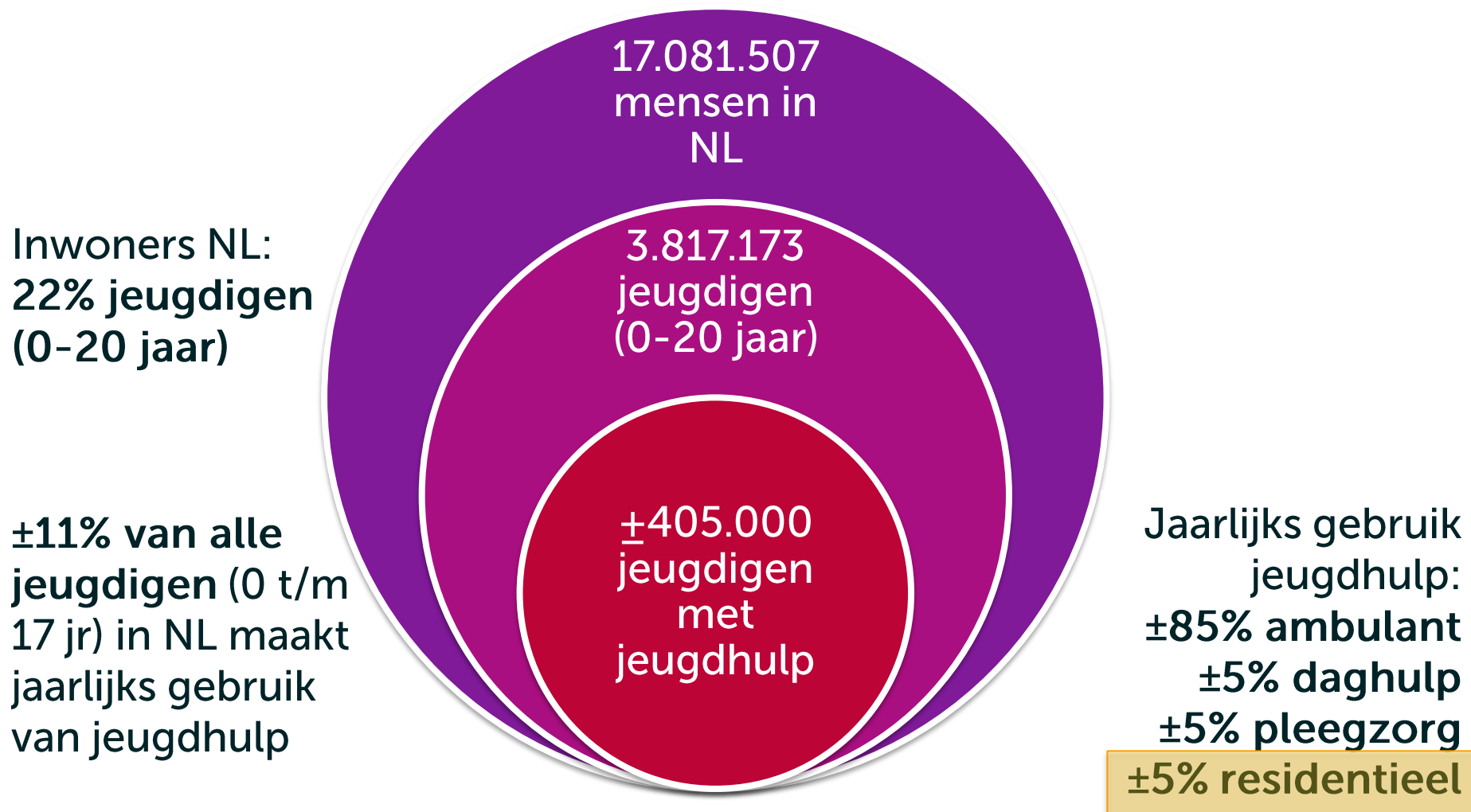

Residentiële jeugdhulp

(In Harder, Knorth & Kuiper, 2020; zie ook Knorth, 2016, p. 10)

Jeugdigen in (residentiële) jeugdhulp

(CBS, 2019)

Erasmus

'Moeilijke' doelgroep in residentiële jeugdhulp

Problemen jeugdige	Residentiële hulp	Gezinshuizen	Pleegzorg
Eerdere plaatsingen	4.3-6.6	2.0	1.3-3.4
Gedrag	53-62%	40-60%	34-63%
Emotioneel	39-57%	-	14-45%
Hechting	31-52%	50%	15-36%
School/cognitief	33-51%	7-40%	42-49%
Met/bij leeftijdgenoten	46%	29%	8%

Noot. Gebaseerd op 29 studies: 21 mbt pleegzorg, 3 mbt gezinshuizen en 6 mbt residentiële jeugdhulp. Focus ligt op 6 tot 14-jarigen.

(Zie Leloux-Opmeer et al., 2016, p. 2362; cf. Baker et al., 2007; Curtis et al., 2001; Handwerk et al., 1998)

Beslissen over type plaatsing

Waar kan het kind of de jongere het beste geplaatst worden? Zie ook §2.2.2 van de richtlijn.

3

Jeugdige moet
ult huls geplaatst worden

1. Heeft de jeugdige gedrags- of
ontwikkelingsproblemen?

JA

2. Zijn deze problemen ernstig?

JA

Voorkeur voor plek waar
wonen en behandelen
gecombineerd kan worden:

- ▶ therapeutische pleegzorg
- ▶ gezinshuis
- ▶ residentiële instelling

3. Kan de jeugdige naar
verwachting functioneren in
een gezinssetting?

NEE

Voorkeur voor
pleegzorg

NEE

Voorkeur voor
pleegzorg (+ elders
behandelen)

4. Is er in het netwerk
een pleeggezin
beschikbaar dat
voldoende veiligheid
kan bieden en
waarvan de mogelijke
pleegouders
voldoende
pedagogisch
toegerust zijn?

JA

Plaats in netwerkgezin

NEE

Plaats in
bestandsgezin

NEE

5. Zijn de opvoedings
capaciteiten en
ontwikkelings
behoefte binnen
een half jaar of een
jaar voldoende in
balans te brengen?

Langetermijn
plaatsing

Jeugdigen in pleegzorg en residentiële hulp

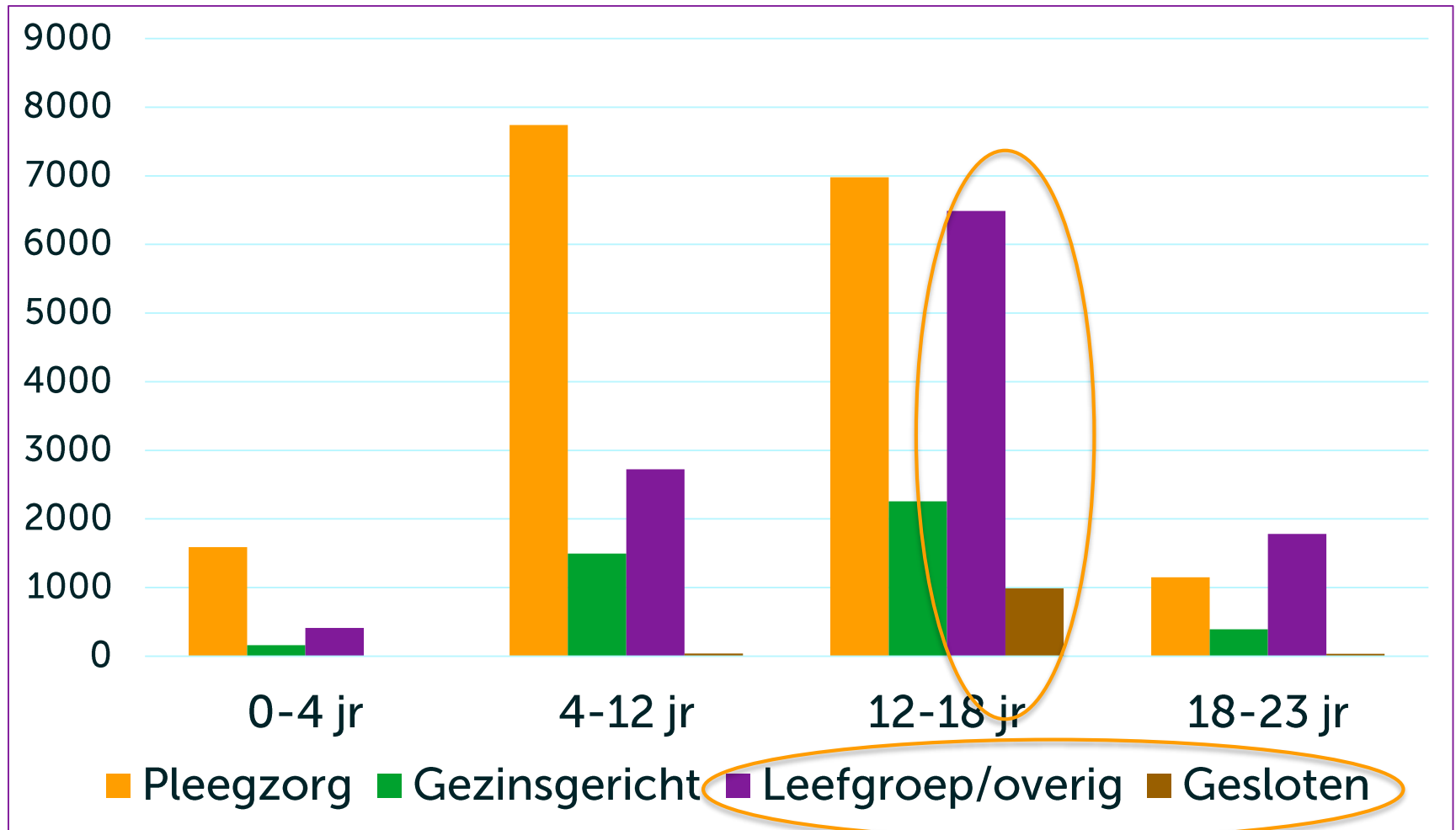
Jeugdigen in residentiële hulp vaker:

- ernstiger problematiek
- jongens
- jeugdigen met contact justitie
- migratie achtergrond
- hogere leeftijd

(Baker et al., 2007; Curtis et al., 2001; Handwerk et al., 1998; Leloux-Opmeer, Kuiper, Swaab, & Scholte, 2016)

The logo of Erasmus University, featuring the word 'Erasmus' in a stylized, cursive script.

Leeftijd uithuisgeplaatste jeugdigen

(CBS, 2019; peildatum 31 dec 2018)

Erasmus

Problematiek bij ouders/gezin

- Verslavingsproblemen (42-76%)
- Lage sociaal-economische status/ financiële problemen (38%)
- Justiteel verleden of in gevangenis gezeten (16-46%)
- Ongepaste discipline (i.e. te streng of soepel) (47%)
- Verwaarlozing (39%)
- Huiselijk geweld en misbruik (23%)
- Relatieproblemen tussen ouders (38%)

(Baker et al., 2005; Connor et al., 2004;
Frensch & Cameron, 2002, Griffith et al., 2009;
Madge, 1994; Stage, 1999, Wells et al., 1991)

The logo of Erasmus University, featuring a stylized, cursive script of the word 'Erasmus'.

Doelgroep Jeugdzorg^{plus}

- 13 JeugdzorgPlus instellingen
- ±2.000 jeugdigen p.jr. (±8% v jeugd in residentiële hulp)
- vooral jongens (58%) en 15-16 jarigen (50%) (in 2018)
- ernstige/hardnekkige opgroei- of opvoedingsproblemen (incl. delinquent gedrag)
- gevaar voor onttrekking aan zorg (weglopen)
- beschermen om verdere escalatie te voorkomen

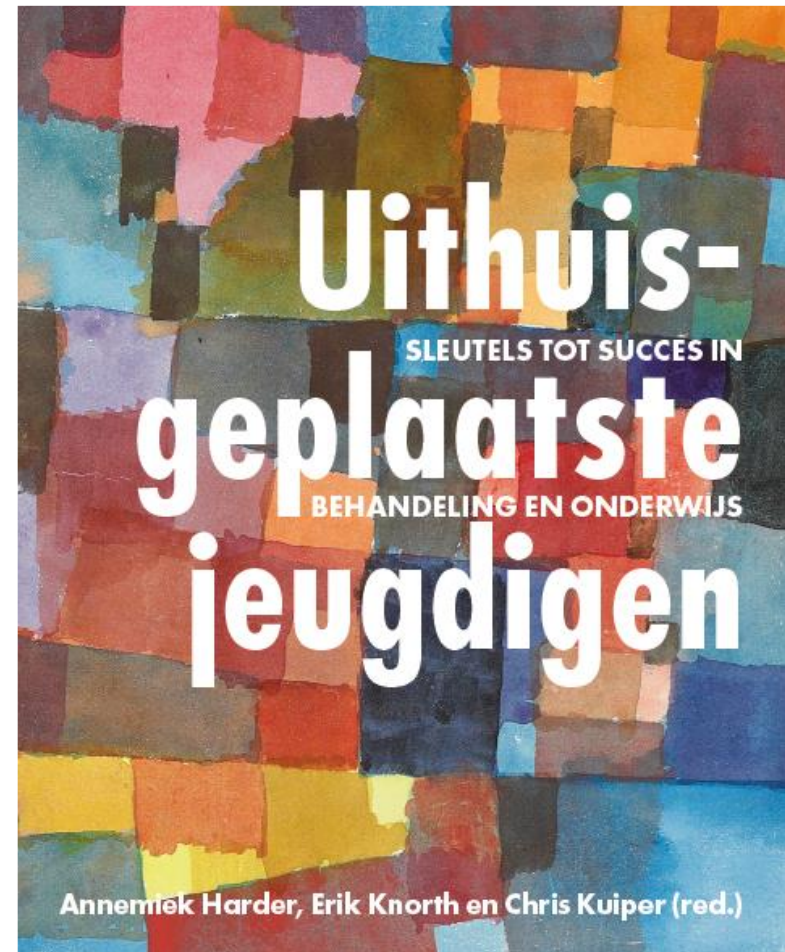

(Goderie, 2004,
Stevens et al., 2009;
zie ook de website
Jeugdzorg^{plus})

Erasmus

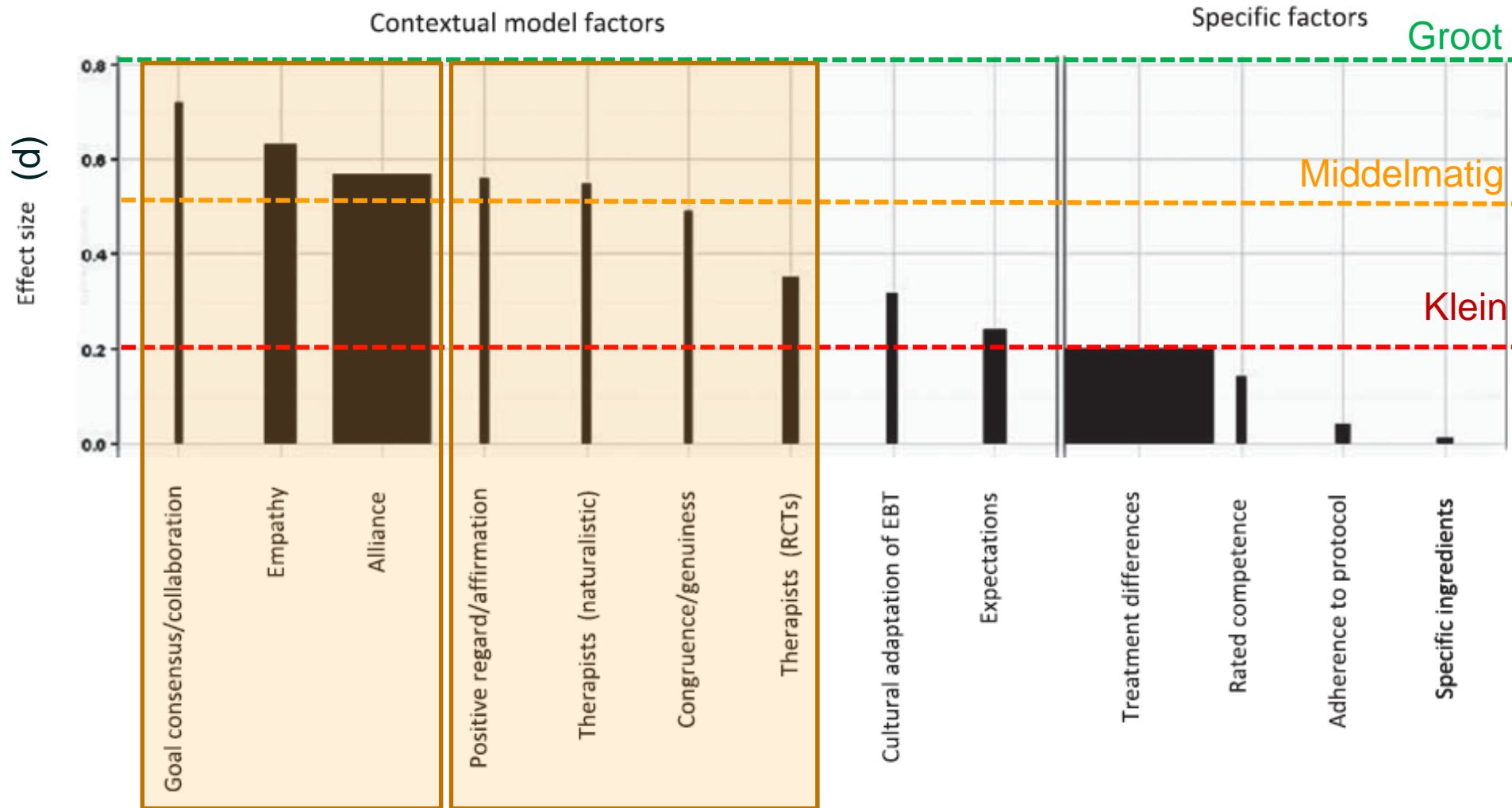
Behandelrelatie als sleutel tot succes

'Bij mij duurt dan gewoon heel lang hoor, voordat ik een **band** heb opgebouwd. Dat kan ik echt niet zomaar. In een week of twee weken kan ik mezelf niet laten zien zeg maar. Dat **vertrouw** ik het ook helemaal niet en hè, [dat] gaan we niet doen. Dus het is fijn als een hulpverlener dat een beetje doorheeft inderdaad, en daar de **tijd** voor neemt. Of jou de tijd daar eigenlijk voor geeft. Zodat je tot een **succes** kan komen.' (Carolina (35 jaar), ervaringsdeskundige ExPex)

(Zie ook Dudevszky, 2013; Van Beek, 2019; Van Lieshout, 2007)

Wat werkt in behandeling

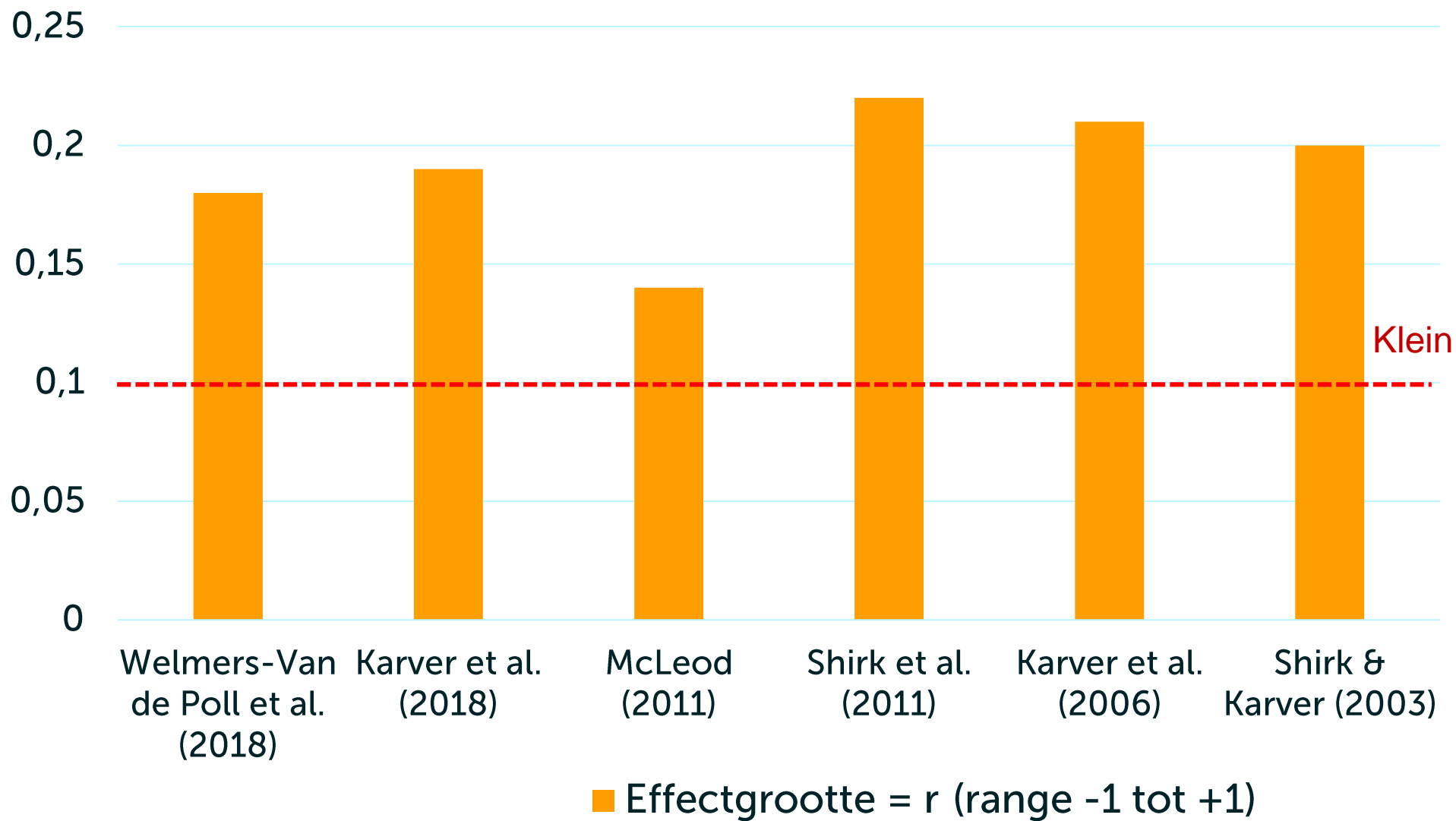

Consensus doelen
Empathie
Behandelrelatie

Positieve waardering
Therapeut effect
Oprechtheid

(Wampold, 2017, p. 273)

Samenwerkingsrelatie en uitkomsten jeugdhulp

Goede behandelrelatie niet vanzelfsprekend

1. 'It is clearly easier for a therapist to be warm and caring toward a motivated, disclosing and cooperative patient than to one who is interpersonally aggressive' (Wampold, 2015, p. 273/274)
2. 'Voor jongeren die van jongs af aan heel veel straf krijgen, pijn ervaren, sancties krijgen, wordt het heel erg moeilijk om te luisteren. Je ziet dat al die jongeren moeite hebben met luisteren...Beeld het je maar in: als je moeder zegt: je komt er niet meer in, als je gekwetst bent en je bent continu aan het vluchten...' (Nino in Jongman & Schaafsma, 2017, p. 22/23)
3. 'Ik zal nooit helemaal veranderen zoals zij dat willen...' (15-jarige Susan in Harder, 2011)

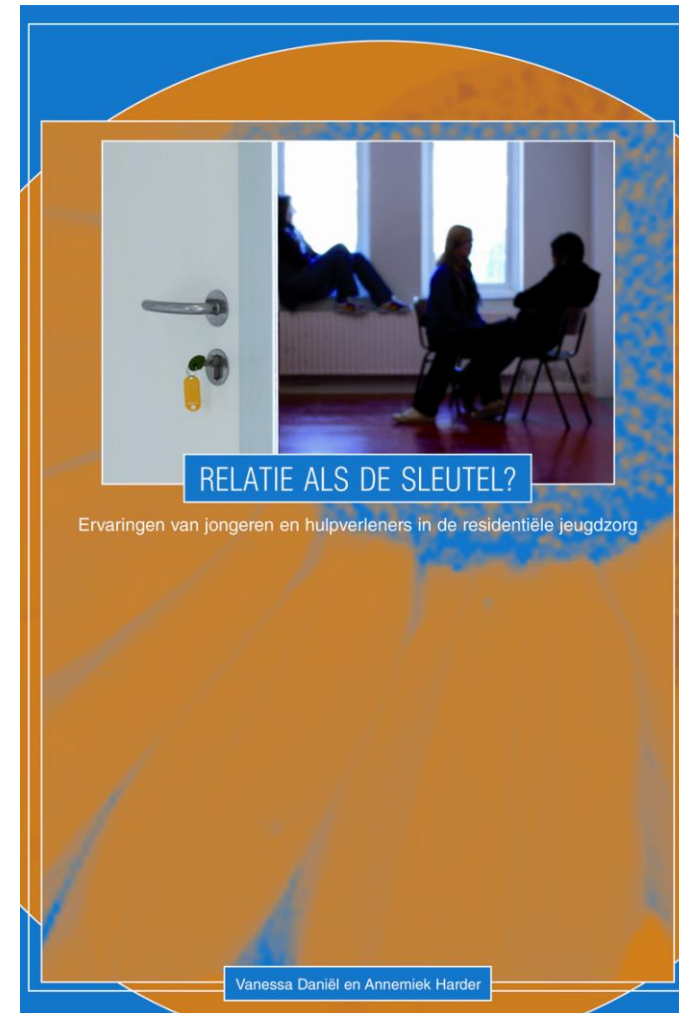
A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Erasmus'.

Belang goede behandel-/samenwerkingsrelatie

Met name bij jeugdigen:

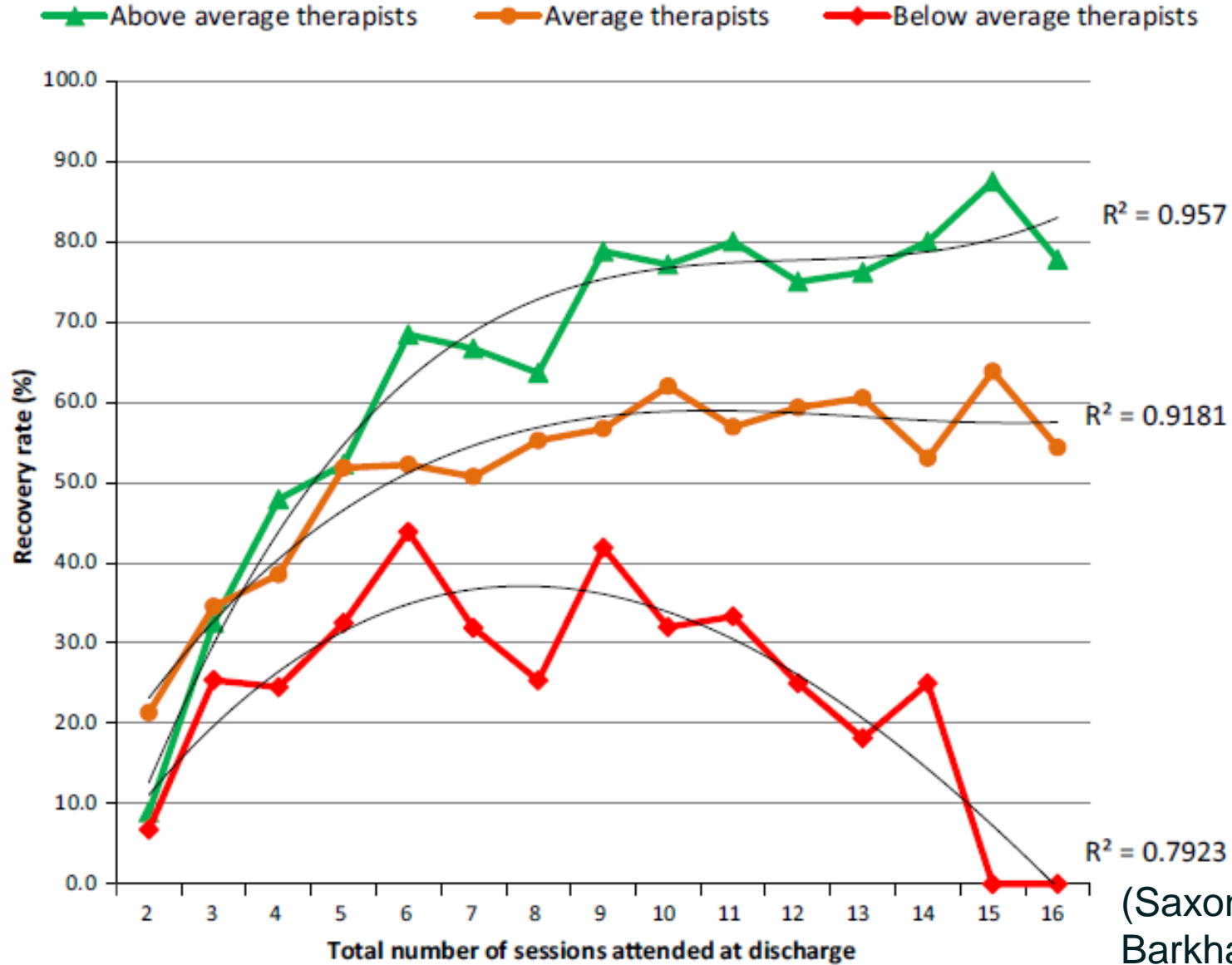
- met externaliserende gedragsproblemen (bijv. agressie)
- die eerdere hulp hebben gehad
- met negatieve verwachtingen over de hulp

(McLeod et al., 2011; Shirk & Karver, 2003; Karver et al., 2005; 2006; Kazdin, Whitley & Marciano, 2006; Van Hattum, De Greef, Van der Rijken, Golbach, & Scholte, 2019; Van Yperen et al., 2010)

(Daniel & Harder, 2010)

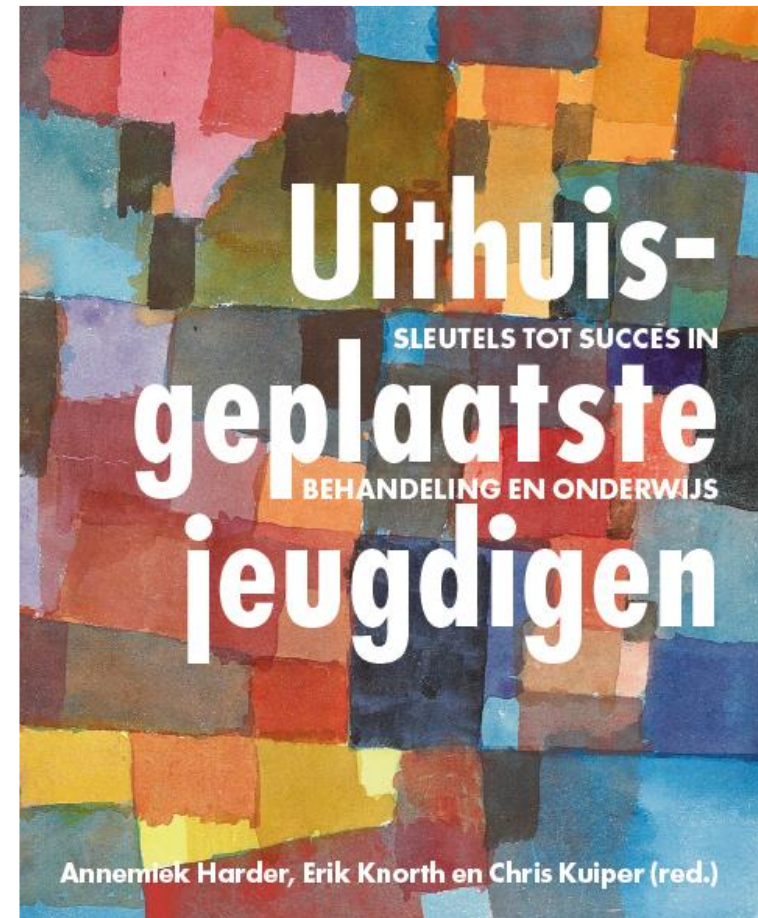
Belang van een goede hulpverlener

(Saxon, Firth, & Barkham, 2017, p. 711)

Belang responsiviteit hulpverleners

'Gewoon tijd nemen en kijken: wat moet er als eerste aangepakt worden, wanneer gaan we dat aanpakken. Ja, dat is voor mij heel fijn, want als je meteen begint met: dit zijn jouw problemen, en dit is belangrijk en dat is belangrijk, we moeten overal aan gaan werken. Daar heb ik geen zin in. Want ik wil het zelf doen. En als ik het zelf niet kan doen, dan gaat het niet gebeuren. En ook eerst vertrouwen krijgen, anders kan je me ook niet helpen. Dus het zijn allemaal van die hele kleine dingetjes. Als er maar iets mis in gaat, is het weg.' (Thomas (23 jaar), ervaringsdeskundige ExPex/JongWijs)

Erasmus